दिगो विकास लक्ष्य:
प्रगति प्रतिवेदन र स्वेच्छिक राष्ट्रिय समिक्षा प्रस्तुतीकरण

राष्ट्रिय योजना आयोग

२५ माघ, २०७७

दिगो विकास लक्ष्य - चिनारी

- दिगो बिकास लक्ष्य २०१६-२०३० विश्वव्यापी प्रतिवद्धता हो,
- यसले गरिवी अन्त्य गर्ने, वातावरण संरक्षण गर्ने तथा शान्ति र समृद्धि हासिलमा जोड दिएको छ,
- यो विश्वव्यापी रूपमा समृद्धिको सिर्जना, वितरण र दिगोपना हासिलसँग जोडिएको कार्यसूची हो,
- यसका १७ लक्ष्यहरु, १६९ परिमाणात्मक लक्ष्यहरु र २३२ सूचकहरु रहेका छन्,
- नेपालले विश्वव्यापी २३२ सूचकहरुमा २४७ सूचकहरू थप गरी जम्मा ४७९

दिगो विकास लक्ष्य - चिनारी ....

- दिगो विकास लक्ष्यलाई ५ वटा मुख्य बिकास एजेन्डामा बर्गिकरण गरिएको छ:

१. गरिवी र विपन्नता (लक्ष्यहरु १,२,६,र ७),

२. आधारभूत सामाजिक सेवा (लक्ष्य ३ र ४),

३. समानता, समावेशिता तथा न्याय (लक्ष्य ५, १० र १६),

४. आर्थिक वृद्धि, रोजगारी, उपभोगको (लक्ष्य ८,९,११,१२ र १७) र

५. वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन (लक्ष्य १३, १४ र १५)

दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न भएका प्रयासहरू

- चौधौं योजना देखि दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकीकरण अगाडि बढाइएको,
- पन्ध्रौ योजनामा दिगो विकास लक्ष्यका सूचकलाई आन्तिरिकीकरण गरिएको,
- तीनै तहका सरकारहरुमा दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनलाई संस्थागत गर्ने प्रयास गरिएको,
- दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणका लागि श्रोत पुस्तिका तयार गरिएको,
- दिगो बिकास लक्ष्यको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न प्रदेश तथा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा गरिएको,

दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न भएका प्रयासहरू...

- दिगो विकास लक्ष्यको राष्ट्रिय समीक्षा प्रतिवेदन तयार गरिएको,
- दिगो विकास लक्ष्यलाई समेटेर मध्यमकालीन खर्च संरचना २०७६/७७ – २०७८/७९ तयार गरिएको,
- एकीकृत राष्ट्रिय मूल्यांकन कार्ययोजना (२०१६-२०२०) बनाई कार्यान्वयनमा रहेको,
- प्रदेश र स्थानीय तहमा दिगो विकास लक्ष्य अनुसार योजना तथा कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचना बनाइदै गरेको,
- दिगो विकास लक्ष्य रिपोर्टिंगका लागि राष्ट्रिय तथ्यांक प्रणालीसँग

दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन- संस्थागत संरचना

<u>राष्ट्रिय स्तर</u>

- संसदीय समिति
- निर्देशन समिति (स. प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा)
- कार्यान्वयन तथा अनुगमन समिति (मा. उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा)
- ७ वटा क्षेत्रगत समितिहरु (मा. सदस्यहरुको अध्यक्षतामा)

<u>प्रदेशस्तर तथा स्थानीय स्तर:</u>

राष्ट्रिय स्तरमा जस्तै प्रदेशस्तर र स्थानीय स्तरमा पनि दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको लागि संस्थागत संरचना बनाउन

दिगो विकास लक्ष्य स्वेच्छिक राष्ट्रिय प्रतिवेदन

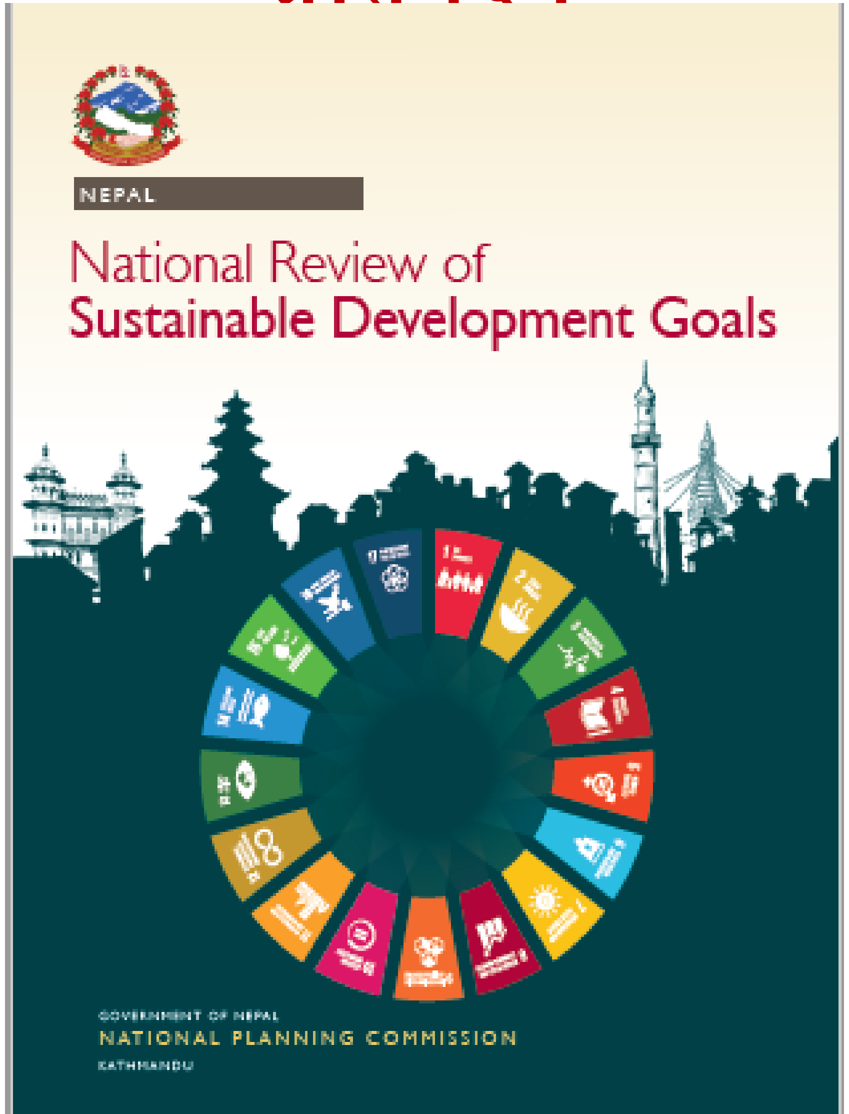

दिगो विकास लक्ष्य प्रगति प्रतिवेदन

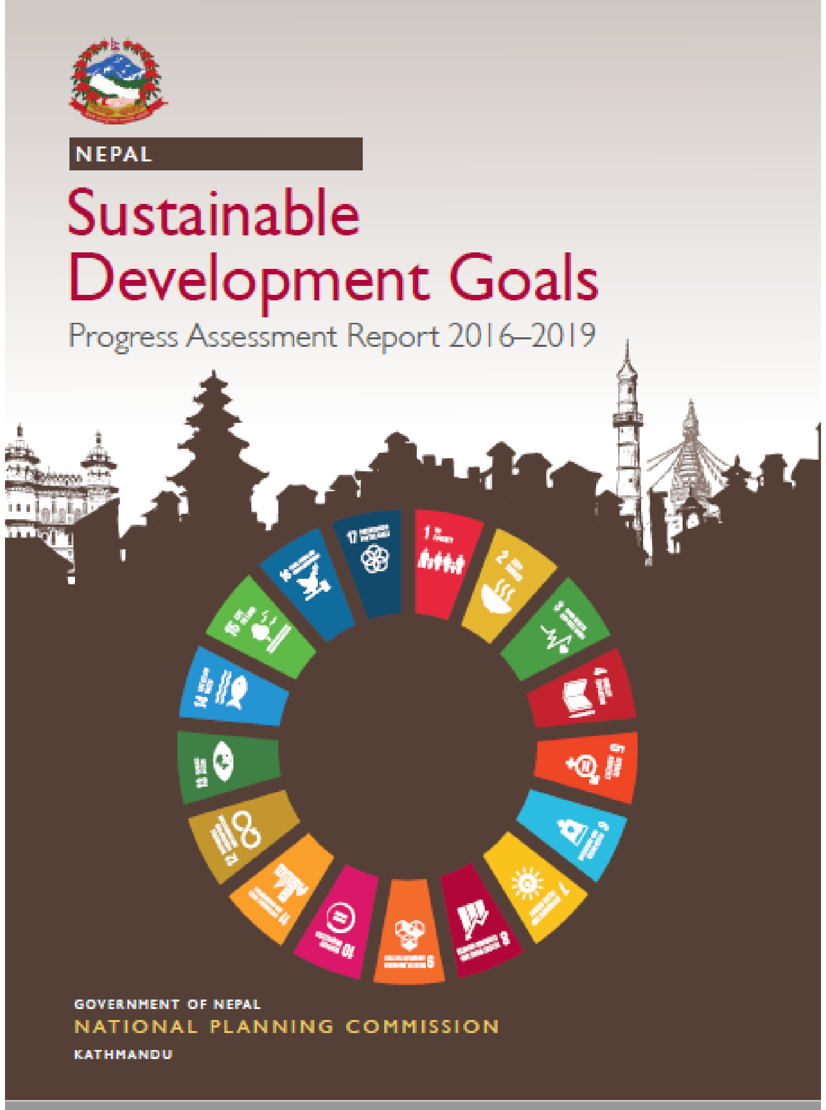

प्रमुख आर्थिक-सामाजिक परिसूचकहरु

परिसूचक	परिमाण (आ.व. ०७६/७७)
आर्थिक बृद्धि	२.२७% (२०७५/७६ मा ६.८%)
प्रतिव्यक्ति आय	१,०८५ अमेरिकी डलर
निरपेक्ष गरिवी	१८.७%
बहुआयामिक गरिवी	२८.६%
औषत आयु	७०.५ वर्ष
बेरोजगारी दर	११.४%
मानव विकास सूचकांक	०.६०२ (दक्षिण एशियाको औषत ०.६४२)
औषत स्कुल भर्ना उमेर	४.९ बर्ष (दक्षिण एशियाको औषत ६.५ बर्ष)
लैंगिक बिकास सूचकांक	०.८९७ (दक्षिण एशियाको औषत ०.८२८)
लैंगिक असमानता सूचकांक	०.४७६ (दक्षिण एशियाको औषत ०.५१०)
भ्रष्टाचार सूचकांक	३४

लक्ष्य-१: गरिवीको अन्त्य

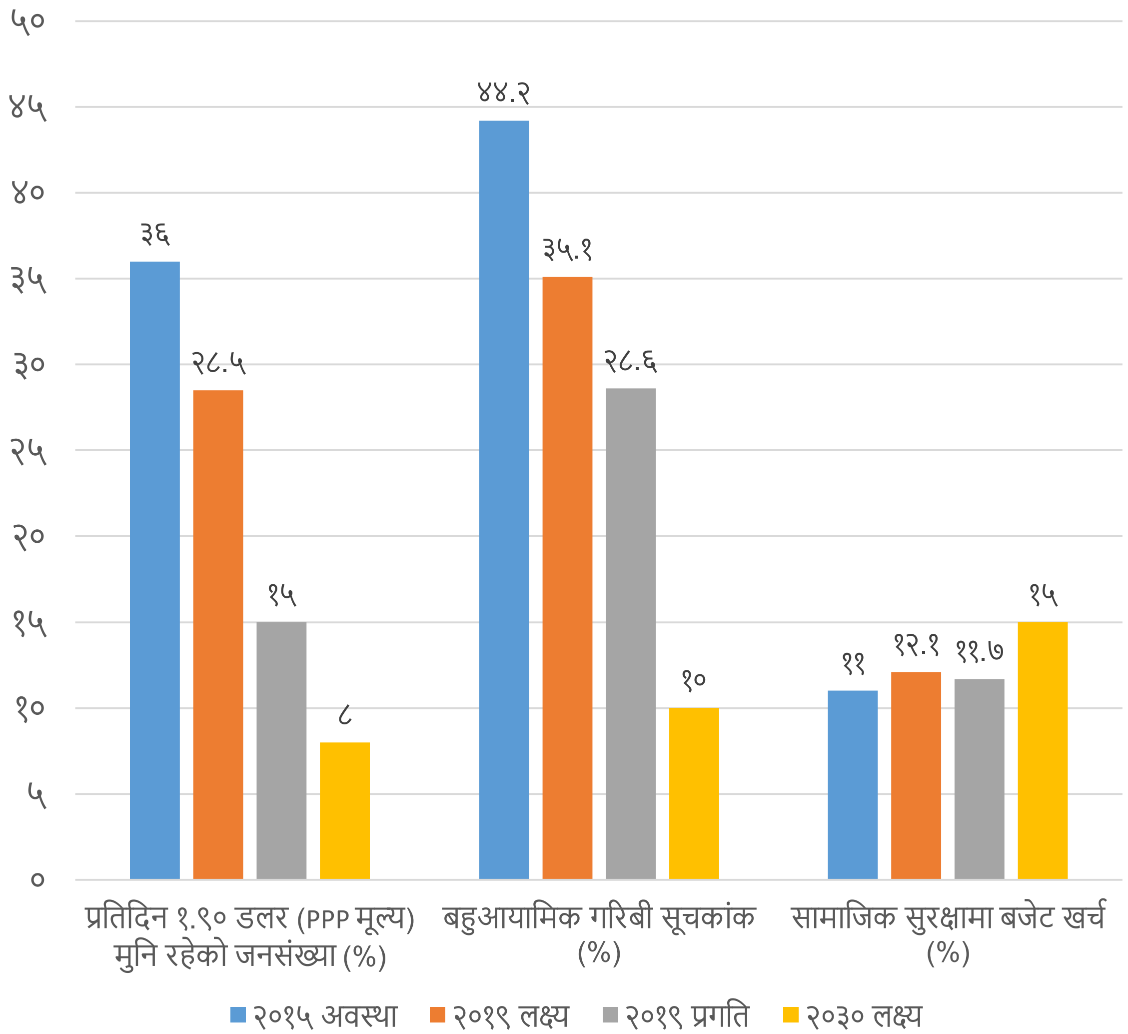

लक्ष्य-२: भोकमरी तथा कुपोषणको अन्त्य

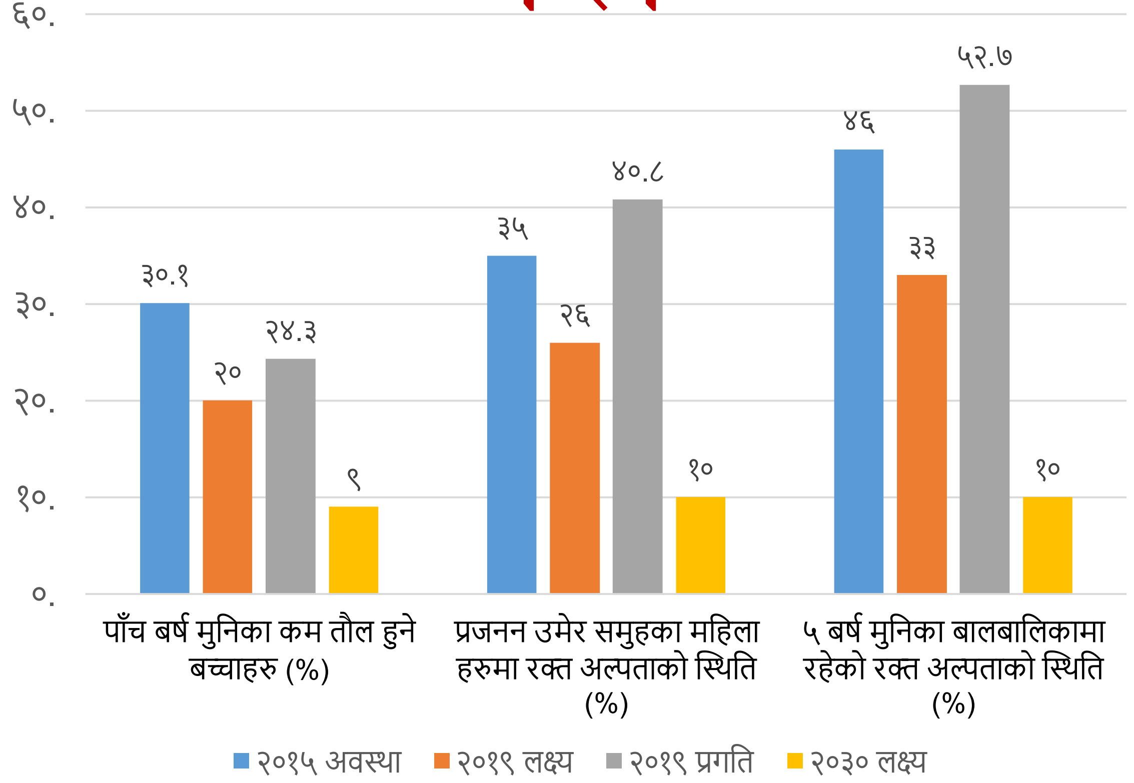

विवरण	२०१५ अवस्था	२०१९ लक्ष्य	२०१९ प्रगति	२०३० लक्ष्य
प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (के.जी)	३२०	३७६	३७६	५३०
विश्व ब्यापी खाध्य सुरक्षा सूचकांक (अंक) स्कोर	४२.८	५७	४६	९०

लक्ष्य-३: स्वस्थ र समृद्ध जीवन

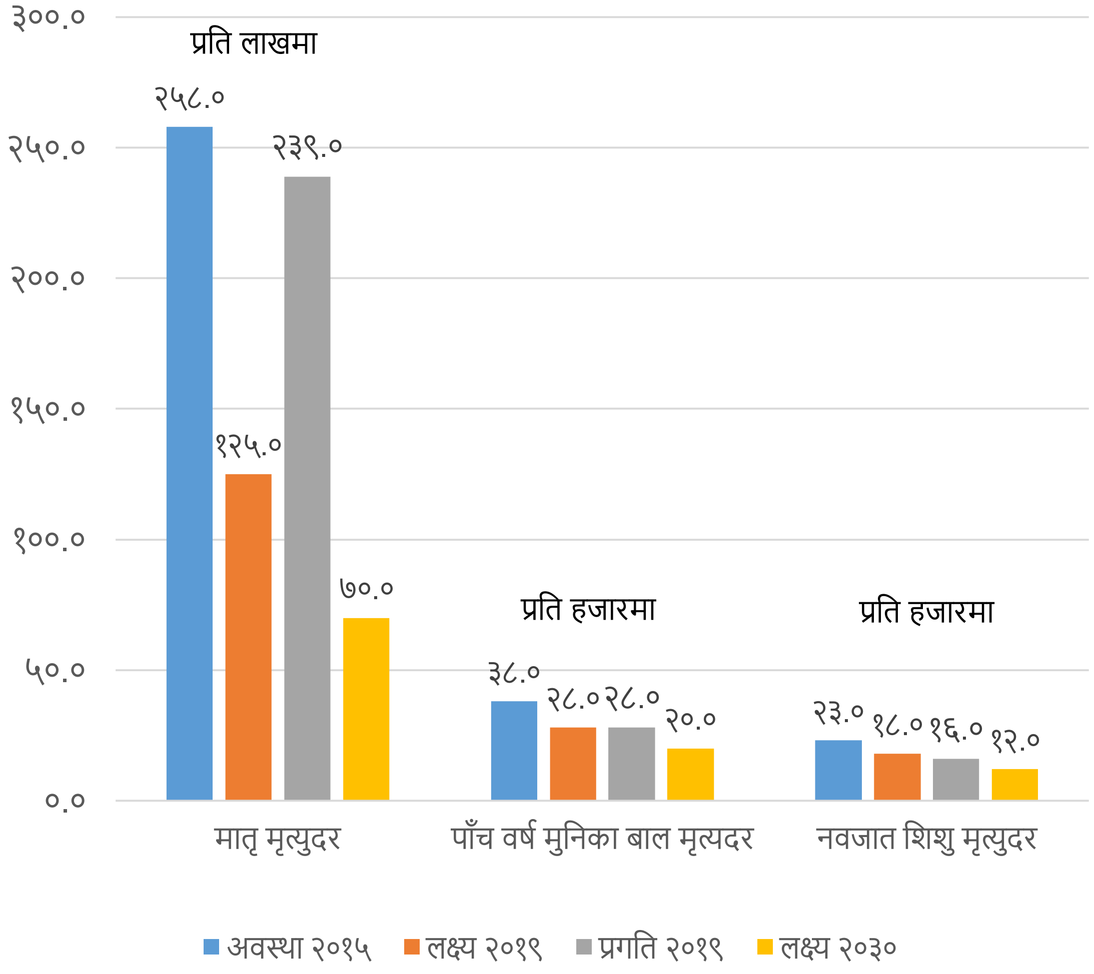

लक्ष्य-४: गुणस्तरीय शिक्षा

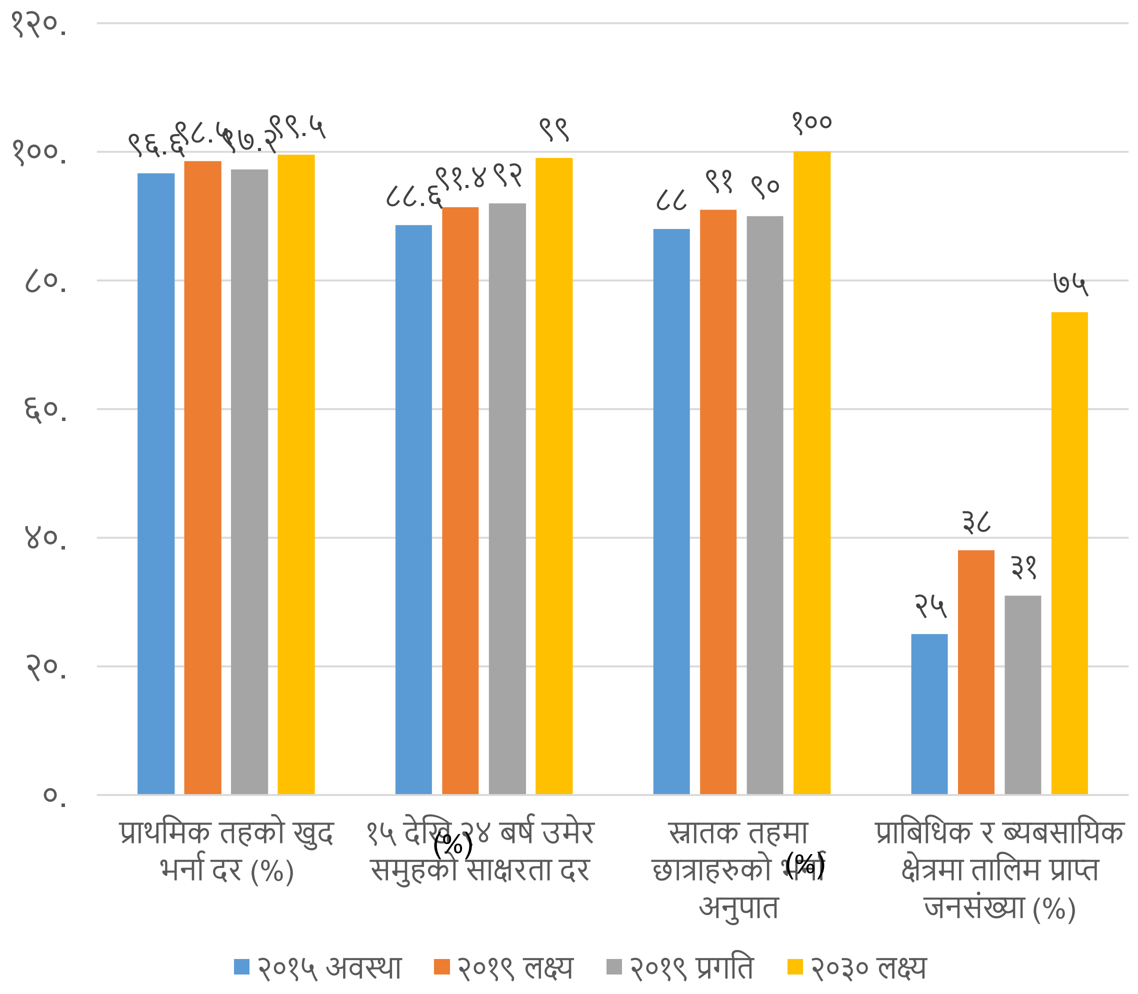

लक्ष्य-५: लैंगिक समानता

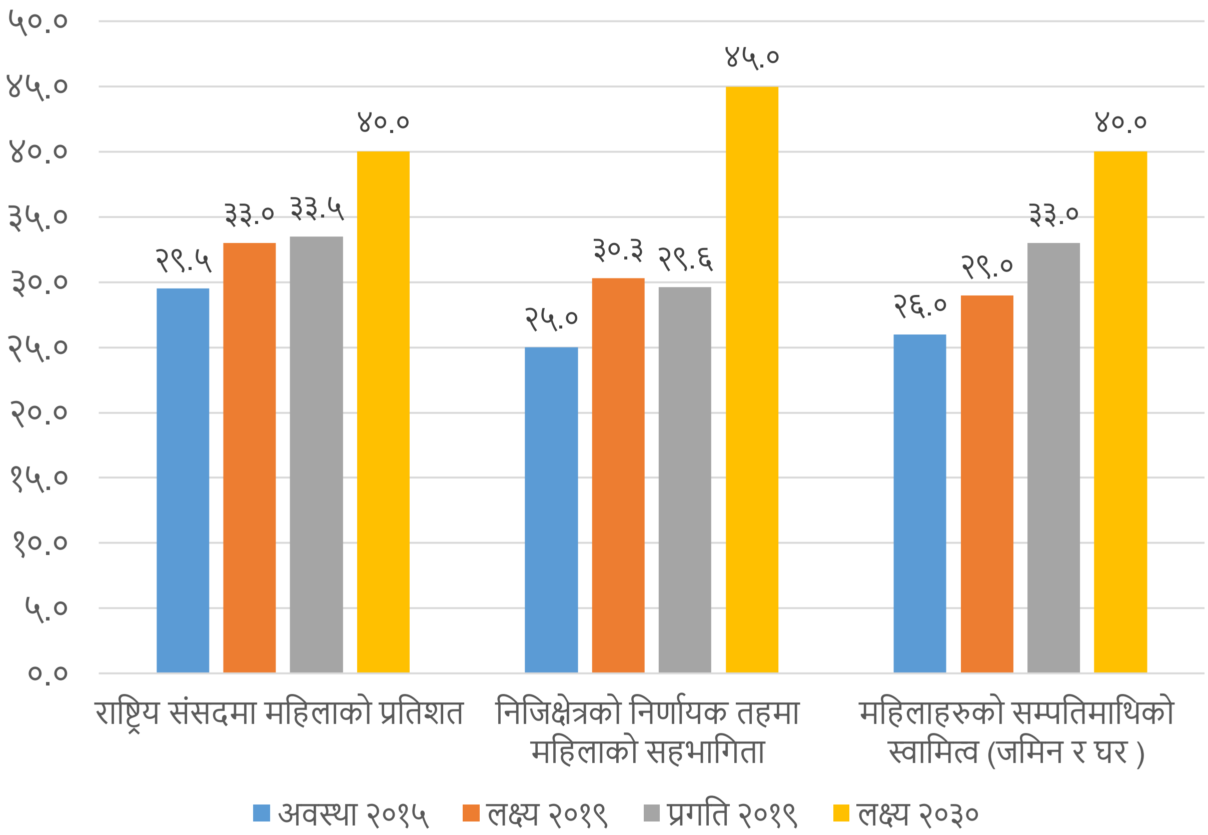

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
लैंगिक असमानता सूचकांक	०.४९	०.३८	०.४७६	०.०५

लक्ष्य-६: खानेपानी र सरसफाई

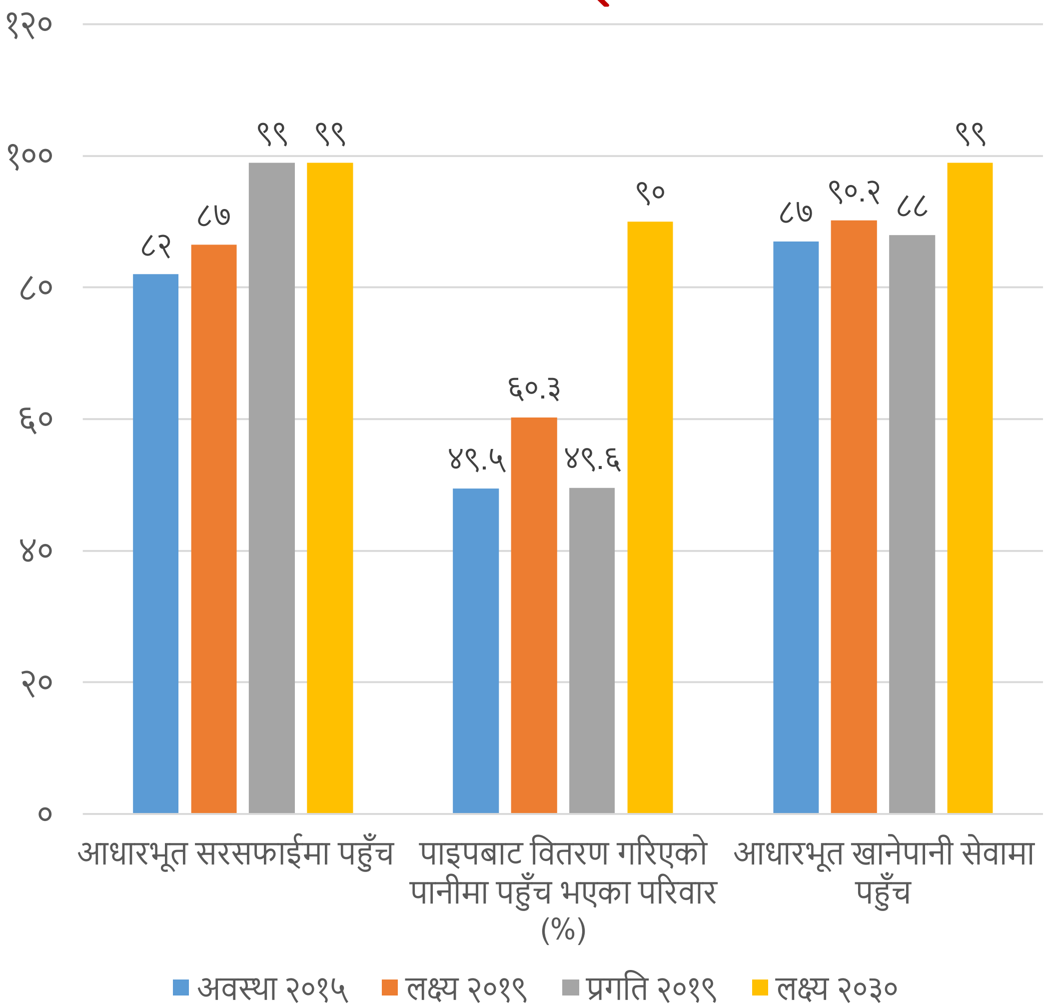

लक्ष्य-७: स्वच्छ ऊर्जा

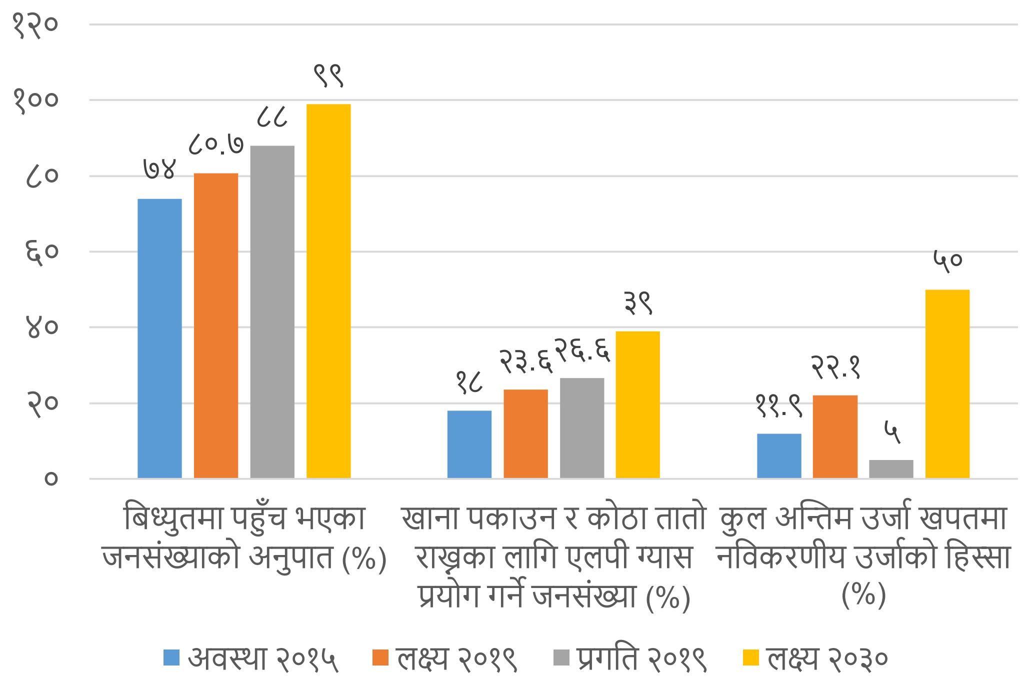

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
विद्युत खपत/ उपभोग (प्रति व्यक्ति किलोवाट घण्टा)	८०	२३०	२६०	१,५००
जल बिधुतको जडित क्षमता (मेगावाट)	७८२	२,३०१	१,२५०	१५,०००

लक्ष्य-८: मर्यादित काम र आर्थिक वृद्धि

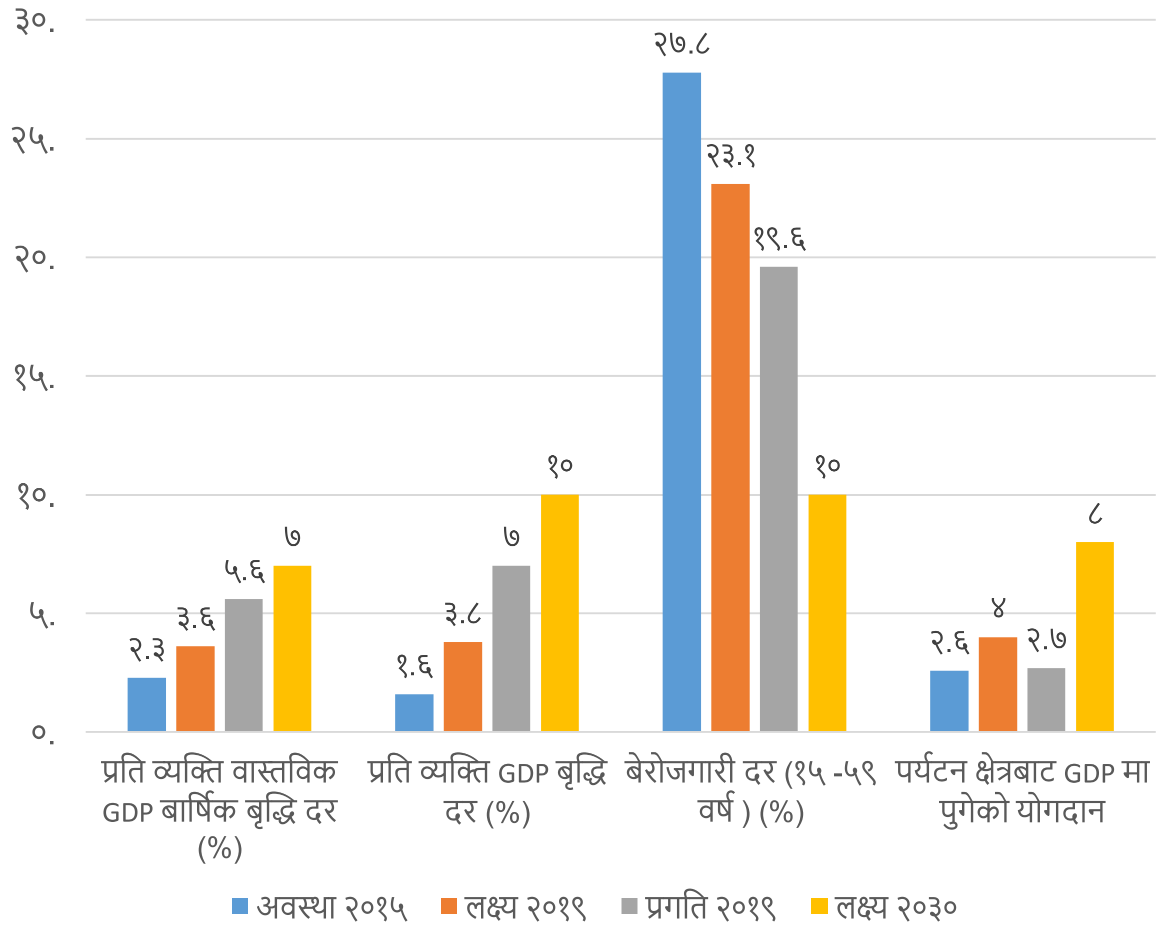

लक्ष्य-९: उद्योग प्रवर्धन र पूर्वाधार

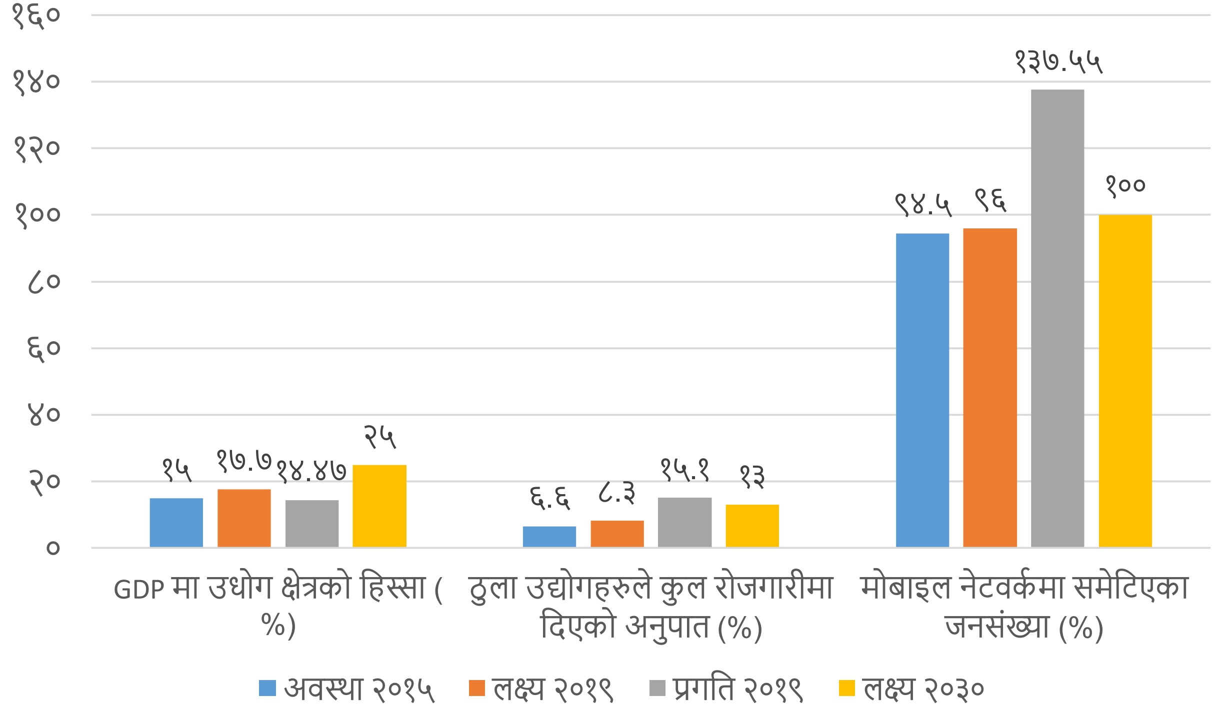

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
सडक घनत्व (किमी/ब.किमी)	०.५५	१.३	०.६३	१.५
पक्की /कालोपत्रे सडकको घनत्व (किमी/ ब किमी)	०.०१	०.०७		०.२५
दर्ता गरिएका प्रतिलिपि अधिकार संख्या	७५	३२२	२	१,०००

लक्ष्य-१०: असमानता घटाउने

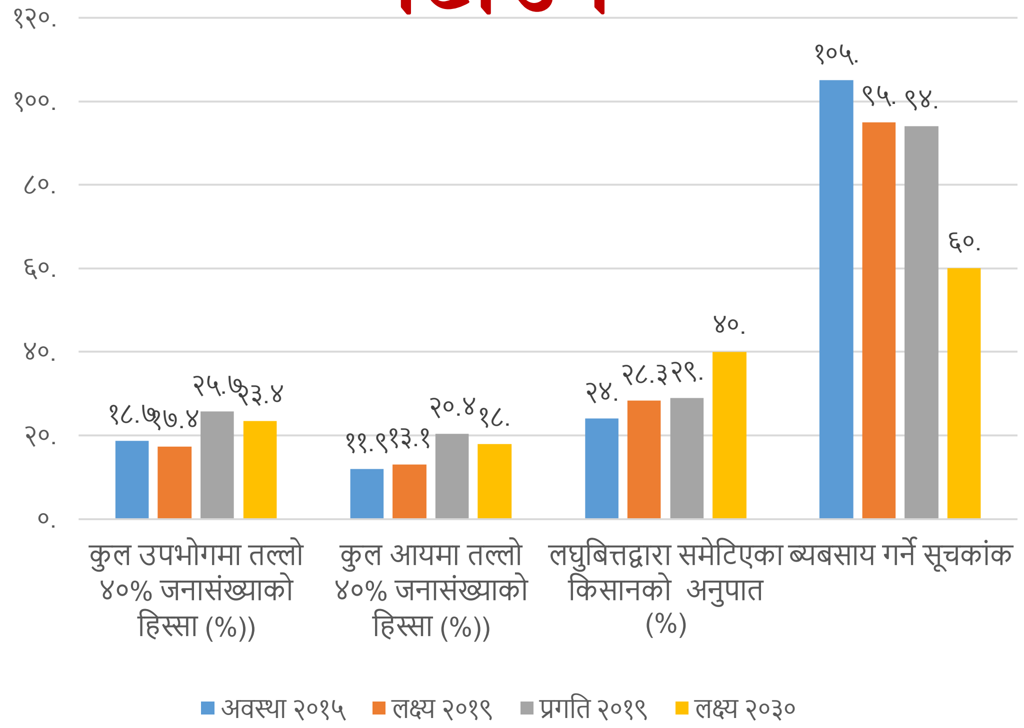

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
उपभोगमा असमानता (गिनिकोफ़िसिएन्ट)	०.३३	०.२८	०.३०	०.१६
आयमा असमानता (गिनिकोफ़िसिएन्ट)	०.४६	०.४०	०.३२	०.२३

लक्ष्य-११: शहरहरु तथा समुदाय

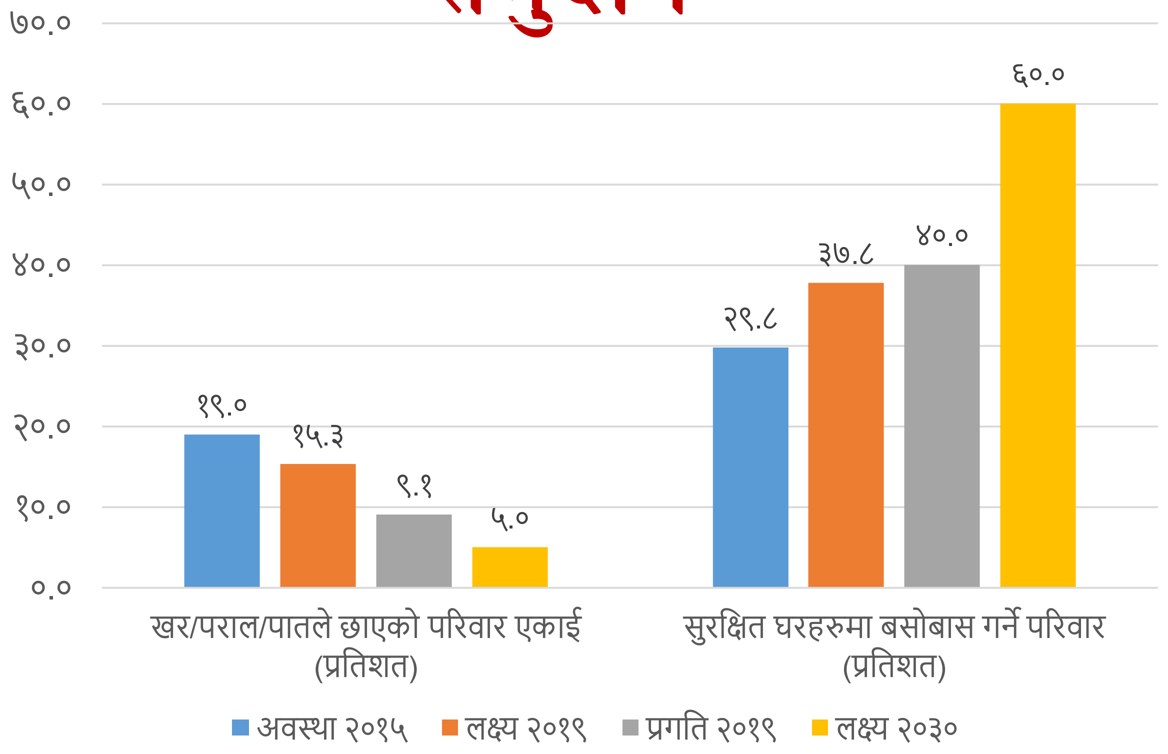

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
योजनाबद्ध नया शहरहरु (संख्या)	१०	२३	२७	६०

लक्ष्य-१२: उपभोग र उत्पादन

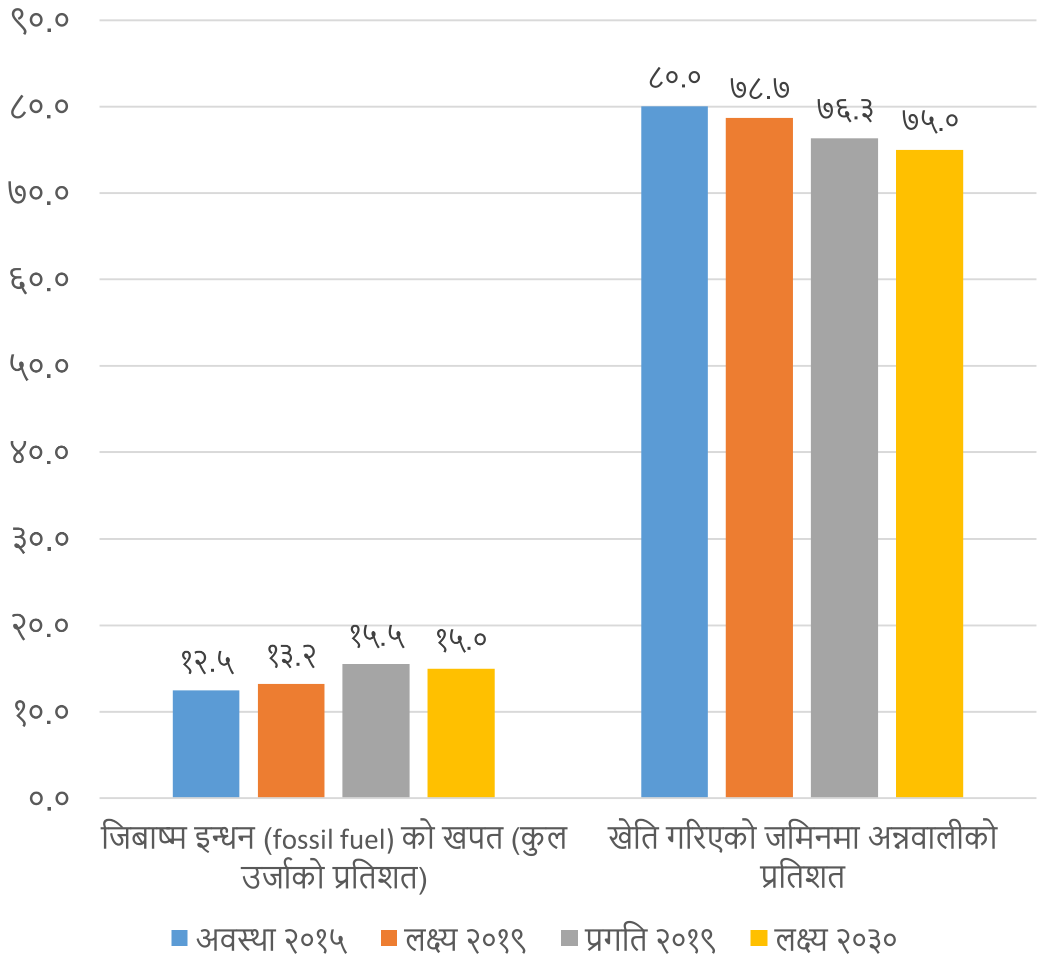

लक्ष्य-१३: जलवायु परिवर्तन

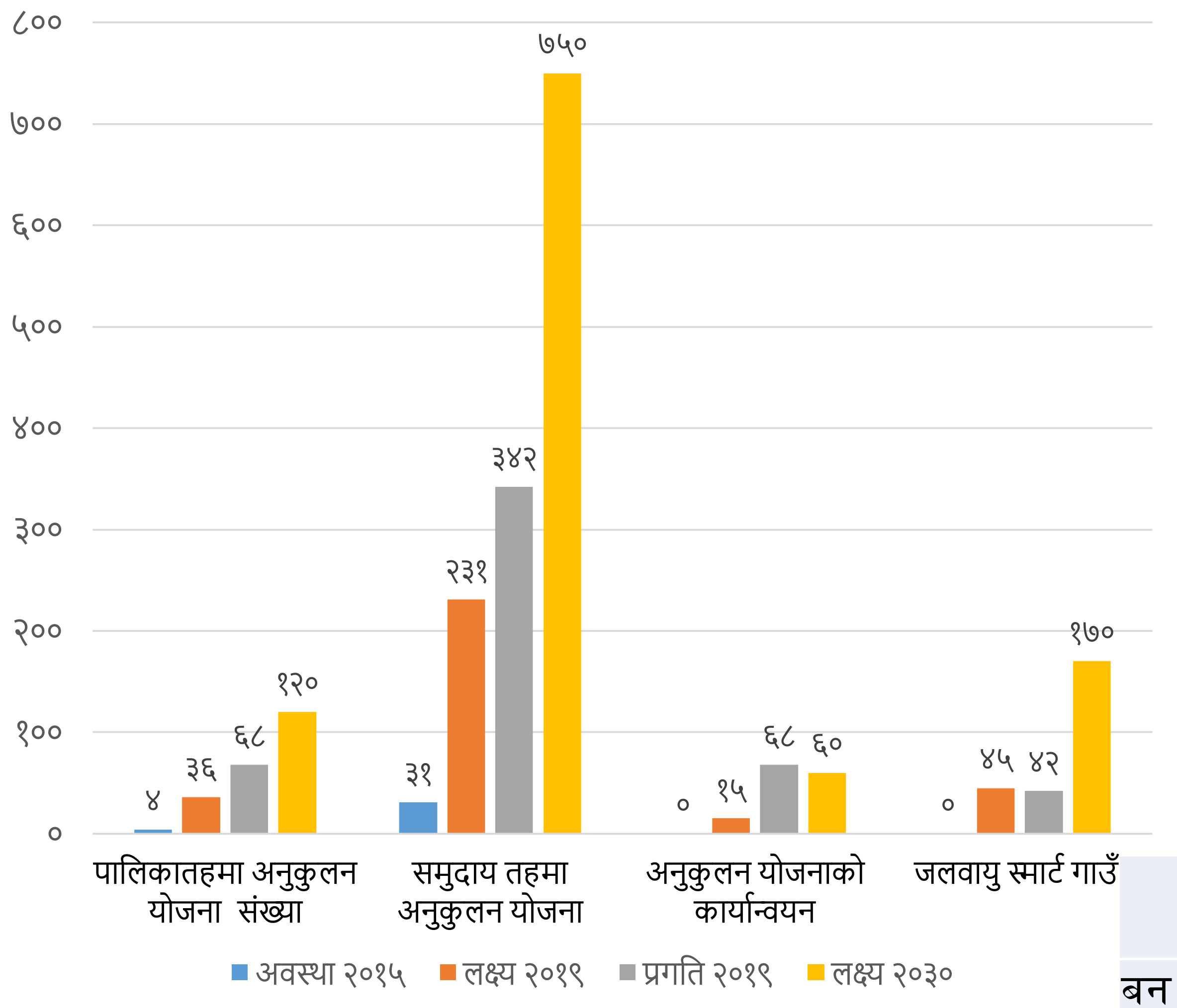

लक्ष्य-१५: जमिनमाथिको जीवन

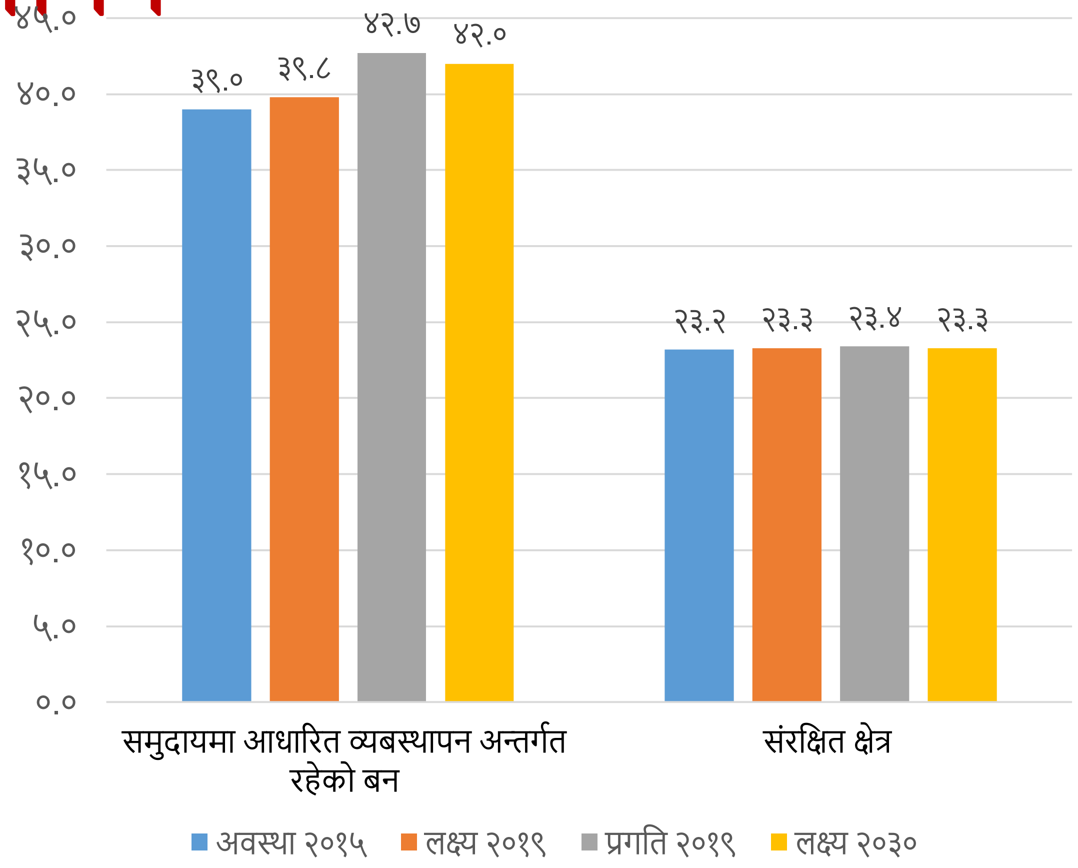

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
बन जंगल घनत्व (प्रति हेक्टर रुखहरुको औषत संख्या)	४३०	४८७	४३०	६४५

लक्ष्य-१६: शान्ति, न्याय तथा सबल संस्था

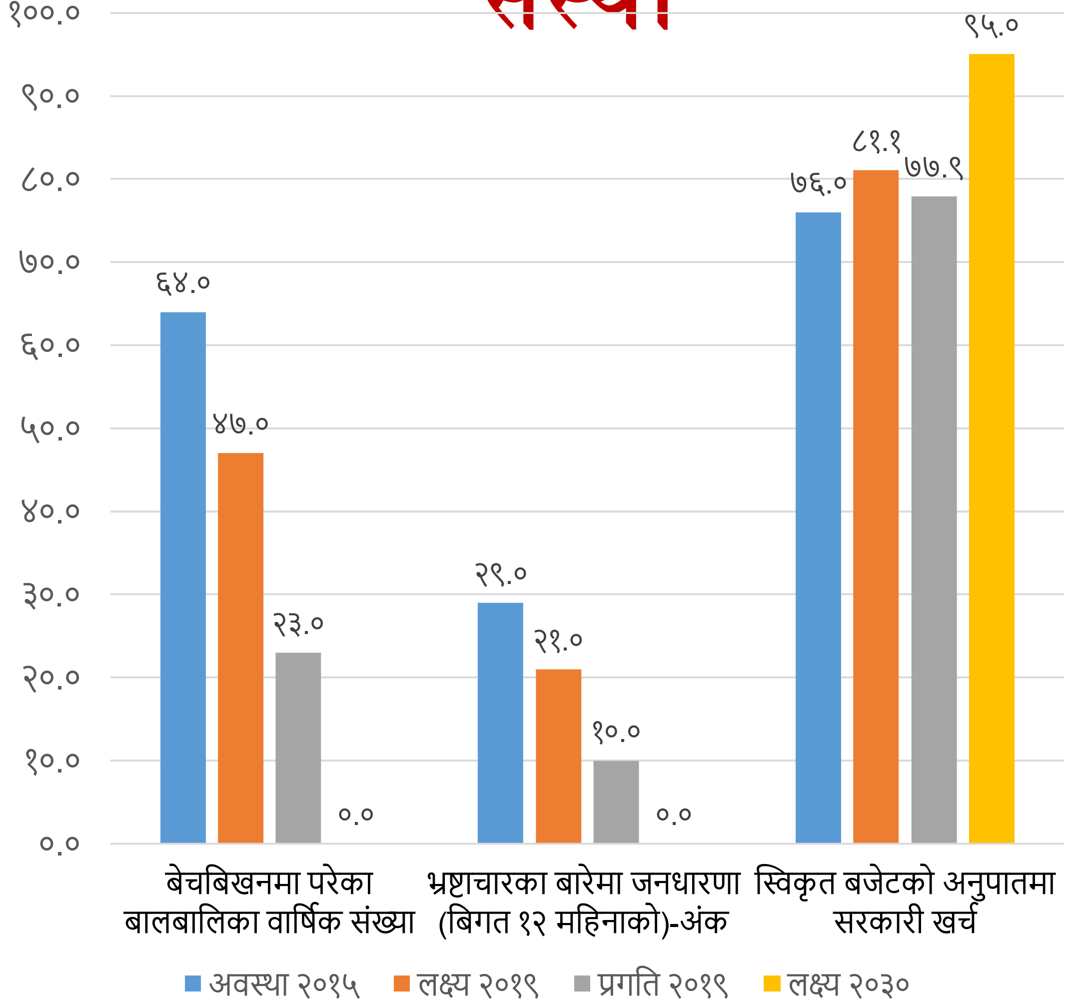

लक्ष्य-१७: लक्ष्यमा साझेदारी

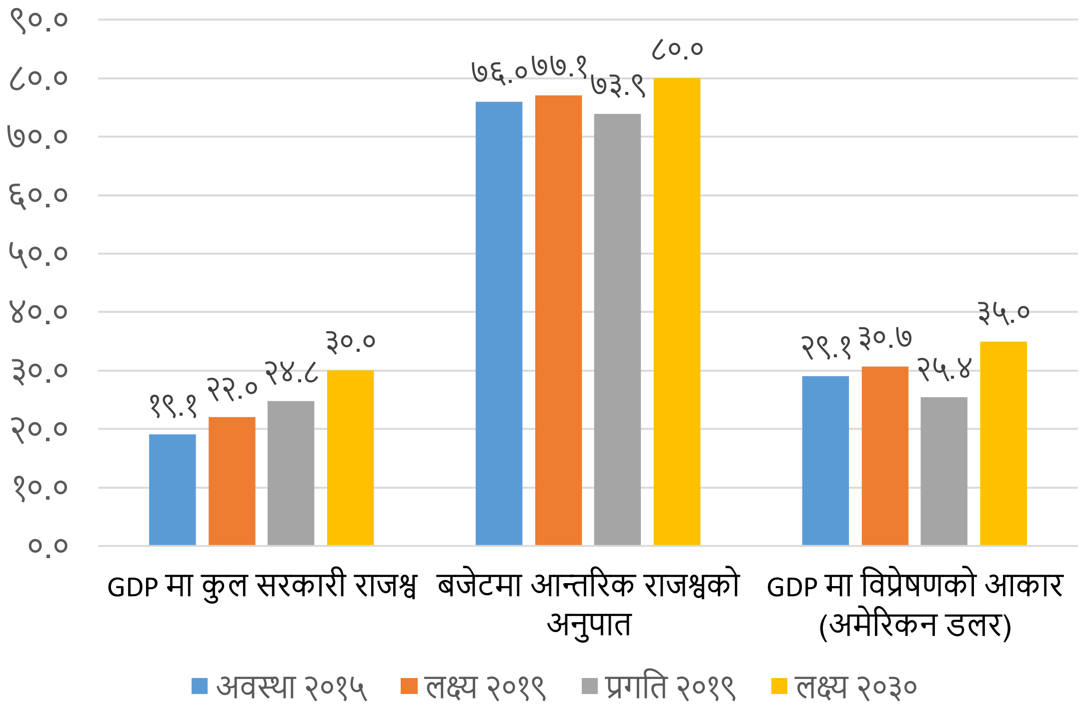

विवरण	अवस्था २०१५	लक्ष्य २०१९	प्रगति २०१९	लक्ष्य २०३०
कुल बजेटमा आधिकारिक विकास सहायता	१५.१	१५.८	११.२	१८.०
GDP अनुपातमा प्रत्यक्ष बैदेसिक लगानी	४.८	७.३	६.२	२०.०

प्रगतिको सारांश

लक्ष्य	दिगो बिकास लक्ष्य	सन्तोषजनक	मध्यम	सुस्त	प्रगति नभएको
१	गरिबीको अन्त्य	✓			
२	भोकमरी तथा कुपोषणको अन्त्य			✓	
३	राम्रो स्वास्थ्य र समृद्ध जीवनस्तर			✓	
४	गुणस्तरीय शिक्षा		✓		
५	लैंगिक समानता		✓		
६	स्वच्छ पानी र सरसफाई			✓	
७	धान्न सकिने स्वच्छ ऊर्जा		✓		
८	मर्यादित काम र आर्थिक बृद्धि			✓	
९	उद्योग, नव प्रवर्तन र पूर्वाधार				✓
१०	असमानतालाई घटाउने	✓			
११	शहरहरु र समुदायहरुको दिगोपना			✓	
१२	उपभोग र उत्पादनमा जिम्मेवारीपना				✓
१३	जलवायु सम्वन्धी कार्य			✓	
१४	पानीमुनिको जीवन र श्रोत	नेपालको लागि उपयोगी नभएको			
१५	जमिन माथिको जीवन		✓		
१६	शान्ति, न्याय र सबल संस्थाहरु		✓		
१७	लक्ष्यहरुका निम्ति साझेदारी		✓		
	जम्मा	२	६	६	२

समग्र चुनौतीहरु

- दिगो विकास लक्ष्यका सूचक संख्या धेरै भएकाले प्रगति अनुगमन गर्न कठिनाइ,
- तथ्यांक प्रणालीमा सुधार गर्नु पर्ने (केवल ४४% सूचकको मात्र तथ्यांक उपलब्ध),
- सबै तहमा दिगो विकासबारेको बुझाइ तथा कार्यान्वयन क्षमता कमजोर भएकाले स्थानीयकरण गर्न चुनौतीपूर्ण,
- पूजीगत खर्च कम हुँदा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न कठिन,
- यस लक्ष्यको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बार्षिक रु २,०२५ अर्बमध्ये रु ५८५ अर्ब कमी ,

सुधारका लागि सुझावहरु

- तथ्यांक आवश्यकता तथा उपलब्धताको आधारमा सूचकहरु पुनरावलोकन गरी प्राथमिकीकरण गर्ने,
- दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्यवन गर्न आवश्यक थप श्रोतको परिचालन गर्ने,
- क्षेत्रगत योजना, कार्यक्रममा दिगो विकास लक्ष्य समाहित गर्ने,
- प्रदेश र स्थानीय तहमा आन्तरिकीकरणमा तीब्रता दिने,
- निजी, सहकारी, नागरिक समाजसंगको साझेदारी बिस्तार गर्ने र उनीहरुको योगदानको ट्र्याकिंग गर्ने,
- बजेट संकेतिकरणको प्रयोग प्रदेश र स्थानीय तहमा प्रभावकारीरुपमा [illegible] गर्ने

धन्यबाद !!!